

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Conciliorm Omnium Generalium Et Provincialium Collectio Regia

Ab anno DCXLIX. ad annum DCLXXVI.

Parisiis, 1644

Concilium Toletanum XI. Novem Et Decem Episcoporum, In Quo Sedium
Episcopalium Divisio facta est, anno quarto Bambae regis, VII. Idus
Nouembris, anno Redemptoris nostri DCLXXV. tempore Adeodati ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-15300

crescente numero fidelium augerentur, sed de hac re ad presens filemus.

ANNO
CHRISTI
673.

X.

De coniugio.

Pro coniugiis, vt nulli liceat nisi legitimum habere connubium. Nullus incestum faciat, nullus coniugem propriam, nisi, vt sanctum euangelium docet, fornicationis causa relinquat. Quod si quisquam propriam expulerit coniugem legitimo sibi matrimonio coniunctam, si Christianus esse recte voluerit, nulli alteri copuletur; sed ita permaneat, aut propriæ reconcilietur coniugi.

Subscriptiones, & datum.

His itaque capitulis in commune tractatis ac diffinitis, vt nullum deinceps ab aliquo nostrum oriatur contentionis scandalum, aut alia præ aliis diuulgarentur, placuit vt quæque diffinita sunt, vnusquisque nostrum manus propriæ subscriptione confirmaret. Quam sententiam diffinitionis nostræ Titillo notario scribendam dictaui, actum in mense & indictione supra scriptis. Quisquis igitur contra hanc sententiam iuxta decreta Canonum, nostra etiam consensione ac subscriptione manus nostræ confirmatam, quoquo modo venire, eamque infringere tentauerit, nouerit se ab omni officio sacerdotali & nostra societate separatum. Diuina vos gratia in vnitæ sanctæ ecclesiæ suæ viuentes custodiat incolumes.

Pœna in violatores.

Innocentius
papa in
epistola ad
Petrum Com-
postellanum
vocat vn-
decimum
Toletanum
Concil. au-
thenticum.

CONCILIVM TOLETANVM XI.

NOVEM ET DECEM EPISCOPORVM,

IN QVO SEDIVM EPISCOPALIVM DIVISIO facta est, anno quarto * Vvambani regis, VII. Idus * Bambæ Nouembris, anno Redemptoris nostri DCLXXV. tempore Adeodati papæ. Est prouinciale.

ANNO
CHRISTI
675.

TITVLI CAPITVLORVM.

- I. Ne tumultu Concilium agitetur. confinitimorum instructione cessare.
- II. Non debere metropolitanum a

III. *Vt in vna prouincia diuersi-
tas officiorum non teneatur.*IV. *De discordia sacerdotum.*V. *De compescendis excessibus sa-
cerdotum.*VI. *Non debere sacerdotes quaslibet
in ecclesia familiis truncationes
membrorum facere, nec aliquid
quod morte plectendum est indi-
care.*VII. *Quæ debeat discretio ecclesia-
rum rectoribus esse; ne per in-
conditam disciplinam subeant
homicidii notam.*VIII. *Ne quidquam premii pro di-
uini sacramentis accipiantur.*IX. *Quid custodiri debeat, ne per
premiu * episcopus fiat: vel
qua sententia feriatu is qui post
honorem acceptum, per * præ-
miu ordinatus fuisse detegitur.*X. *Vt omnes pontifices, rectoresque
ecclesiarum, tempore quo ordi-**nandi sunt, sub cautione promit-
tant, quam iustissime viuere de-
beant.*XI. *De elucidatione antiqui Cano-
nis, quo præcipitur, vt si quis ac-
ceptam a sacerdote eucharistiam
non sumpserit, velut sacrilegus
propellatur.*XII. *Ne in confinio mortis pœni-
tens a reconciliatione diuine sus-
pendatur: & vt oblatio eius qui
pœnitens, nec tamen reconcilia-
tus de hac vita exierit, ab eccle-
sia receptetur.*XIII. *De sacerdotibus qui vexati
cadere videntur.*XIV. *Vt hi qui Domino canunt
atque sacrificant, post se semper
habeant adiutoria constituta.*XV. *De institutione certi temporis,
quo Concilium agitur.*XVI. *De relatione gratiarum pro
consummatione Concilii.*

P R Æ F A T I O.

IN nomine sanctæ Trinitatis, collectis in vnū Carthagi-
nis prouinciæ sacerdotibus in Toletana vrbe, in beata
matris Domini Mariæ virginis sede, anno iv. excellentif-
simi & religiosi Vvambani principis, sub die vii. Idus No-
uembris, res votiua gaudii, & dies nimium optatæ gratu-
tationis occurrit, in quo nobis datum est conspiciere pa-
riter & deflere, quid lacrymarum de præteritis Domino
deberemus. Eramus enim hucusque prolabentis sæculi
colluione instabiles, quia annosa series temporum, sub-
tracta luce Conciliorum, non tam vitia auxerat, quam
matrem omnium errorum ignorantiam otiosis mentibus
ingerebat. * Cernebamus enim, quomodo Babylonicæ
confusionis olla succensa, nunc tempora Conciliorum
auerteret, nunc sacerdotes Domini * de resolutis mori-
bus irretiret. Purpuratæ enim meretricis sequebantur * in-
uitamenta, quia ecclesiastici Conuentus non aderat di-
sciplina; nec erat qui errantium corrigeret partes, cum
sermo diuinus haberetur * extorris. Et quia non erat adu-

Era 713.
habet chro-
nicon ge-
nerale æra
717. Va-
laus, &
Morales
anno Do-
mini 675.

Ierem. 2.
Apoc. 17.

* Cerni-
mus

* dissolu-
tis
* incita-
menta,

* exofus

Vndecimū
Toletanum
coactū est
æra 694.
cui summa
adde 18.
efficiet 712.
& vnum
annum vl-
tra, (nam
inquit post
decem &
octo) effi-
ciet 713.
LHC. 13.

nandorum pontificum vlla præceptio, crescebat in ma-
ius vita deterior. ^b Cum tandem diuina nos clementia
ex alto respiciens, & tempori ætatis nostræ se occurfu-
ram præbuit & salutem; præparans nostris sæculis religiosi
principis mentem, deuotam pariter, & instructam: cuius
feruida sollicitudinis voto, & lux Conciliorum *reuoca-
ta resplenduit, & alterna caritas se mutuo in corrigendis
vel instruendis moribus excitauit; dum & aggregandi
nobis, hortatu principis religiosi, facultas est data, & op-
portuna corrigendis præparata est disciplina: vt qui de-
cursis longe ante temporibus post decem & octo scilicet
labentium annorum excursus in vnum meruimus ag-
gregari Conuentum, *mederi possemus spirituali gratia
sanitatum. Nec enim numerus iste alienus est a salute: sic
quippe mulier illa in euangelio ter senis annorum excur-
sibus curua, quæ figuram totius generis humani gestabat,
sub sacramento huius numeri salutis pristina a Salvatore
donatur. Nos igitur per tot annos curui nostri ordinis
persistente statu, in eo quod nulla nos Conciliorum de-
finitio iungeret, nullus etiam Conuentus ecclesiastici or-
dinis adunaret, tandem diuinæ voluntatis imperio, & reli-
giosi principis iussu euocati, in Toletanā urbem conueni-
mus. Qui cum in ecclesia beatæ Virginis Mariæ debitis in
sedibus locaremur, inter cetera, quæ subterius discreto
capitulorum ordine sunt digesta, non aliunde primum
cœpimus habere sermonem, quam de sancta fidei purita-
te: vt quia initiandis ad beatam vitam hominibus hæc
prima est via salutis, præuia quoque nostris fieret & insti-
tutis pariter & præceptis. Vnde sacro huius instructionis
arcano sanctorum patrum, Nicæni scilicet, Constantino-
politani, Ephesini, atque Calchedonenſis Conciliorum
monita amplectentes, per quæ & radicitus hæreticorum
falsa *concinabula destruuntur, & fidei catholicæ *lim-
por euidens declaratur, hoc communi alternoque ani-
morum iudicio definimus, vt hanc ipsam nostræ fidei re-
gulam verbis simplicibus niteremur alternatim nobis sin-
gulariterque referre: ita vt quidquid per triduum de hu-
iusmodi quæstionibus vnique nostrorum lectionis
memoria ministrasset, prout animis vel memoriæ oc-
currisset, *omnis sub breuitatis compendio simplici no-

*renoua-
ta*mereri
possumus
spirituali
gratia sa-
nitatem.*conci-
liabula
*norma*omnis
sobrieta-
tis comp.

ANNO
CHRISTI
675.

taretur stylo: relatio tamen ipsius sacramenti pura & eui-
dens a capite primum inciperet, & sic ad membra reliqua
perueniret; nullas obscuritatis lineas in se habens, nullas
etiam inusitatae locutionis regulas continens; sed puritas
sola esset clara sermonū, quæ posset *evidentem exprime-
re sensum: quo exercitiores nos ad intelligendum red-
deret verborum simplex collatio, quam relata condensæ
lectionis instructio. Quia & re vera tantæ *fidei mysteriū
ita sacerdotes Dei conuenit nosse, vt non superficie verbo-
rum efferantur incogniti, sed sensibus sanæ intelligentiæ
reperiantur instructi: vt in *differendo præcipuæ huius
sanctæ Trinitatis arcano plus euidencia quam eloquentia
eos efficiat saporatos: sic enim & diuini muneris dono est
actum, vt iuxta votum definitionis alternæ, promissio
monstraretur in opere. Vnde quod primo die præsentis
metropolitani lingua profudit, die tertia omnium nostro-
rum vox singulatim collatiue repetiit. Iste ergo est tenor
fidei nostræ, qui & a capite copiose profluxit, & a mem-
bris *prolatus gloriose emicuit.

*euiden-
tiam ex-
primere
suam:

*rci

*differē-
do* proba-
tus

Confitemur, & credimus sanctam atque ineffabilem <sup>Professio
fidei.</sup> Trinitatem, Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum,
vnum Deum naturaliter esse vnus substantiæ, vnus na-
turæ, vnus quoque maiestatis atque virtutis. Et Patrem
quidem, non genitum, non creatum, sed ingenitum pro-
fitemur: ipse enim a nullo originem ducit, ex quo &
Filius natiuitatem, & Spiritus sanctus processionem ac-
cepit: fons ergo ipse, & origo est totius diuinitatis. Ipse
quoque *Pater est essentiæ suæ, qui de ineffabili substan-
tia Filium ineffabiliter genuit; Deus Deum, lux lucem:
ab ipso est ergo omnis paternitas in cælo & in terra. Fi-
lius quoque de substantia Patris sine initio ante sæcula
natum, nec tamen factum esse fatemur: quia nec Pater si-
ne Filio, nec Filius aliquando extitit sine Patre: & tamen
non sicut Filius de Patre, ita Pater de Filio; quia non Pa-
ter a Filio, sed Filius a Patre generationem accepit. Filius
ergo Deus de Patre, Pater autem Deus, sed non de Filio:
Pater quidem Filii, non Deus de Filio: ille autem Filius Pa-
tris, & Deus de Patre; *æqualis tamē per omnia Filius Deo
Patri: quia nec nasci cœpit aliquando, nec desuit. Hic etiam
vnus cum Patre substantiæ creditur; propter quod &

*Pater ef-
fētia qui-
dem inef-
fabilis
substan-
tiæ suæ
Filium

Ephes. 3.

*æqualis
Deus per
omnia
Deo Pa-
tri,

Concil. Tom. 15.

Sff

homouſios patri dicitur, hoc eſt, eiſdem cum patre ſub-
ſtantiæ creditur: *ὁμῶς* enim Græce vnum, *οὐσία* vero ſub-
ſtantia dicitur, quod vtrumque coniunctum ſonat, vna
ſubſtantia. Nec enim de nihilo, neque de aliqua alia ſub-
ſtantia, ſed de Patris vtero, id eſt, de ſubſtantia eiſ, idem
Filius genitus vel natus eſſe credendus eſt. * Sempiternus
ergo Pater, ſempiternus & Filius. Quod ſi ſemper Pater
fuit, ſemper habuit Filium, cui Pater eſſet: & ob hoc Fi-
lium de Patre natum ſine initio conſitemur. Nec enim
eumdem Filium Dei, pro eo quod de Patre ſit genitus, de-
ſectæ naturæ portiunculam nominamus; ſed perfectum
Patrem perfectum Filium ſine diminutione, ſine de-
ſectione genuiſſe aſſerimus, quia ſolius diuinitatis eſt in-
æqualem Filium non habere. Hic etiam Filius Dei natu-
ra eſt Filius non adoptione, quem Deus Pater nec volun-
tate, nec neceſſitate genuiſſe credendus eſt: quia nec vlla
in Deo neceſſitas cadit, nec voluntas ſapientiam præue-
nit. Spiritum quoque ſanctum, qui eſt tertia in Trinitate
perſona, vnum atque æqualem cum Deo Patre & Filio
credimus eſſe Deum, vnius ſubſtantiæ, vnius quoque eſſe
naturæ: non tamen genitum vel creatum, ſed ab vtriſque
procedentem, amborum eſſe Spiritum. Hic etiam Spiritus
ſanctus, nec ingenus, nec genitus creditur; ne aut ſi in-
genitum dixerimus, duos Patres dicamus; aut ſi genitum,
duos Filios prædicare monſtremur: qui tamen nec Patris
tantum, nec Filii tantum, ſed ſimul Patris & Filii Spiritus
dicitur. Nec enim de Patre procedit in Filium, vel de Filio
procedit ad ſanctificandam creaturam, ſed ſimul ab vtriſ-
que proceſſiſſe monſtratur; * quia caritas, ſiue ſanctitas
amborum agnoſcitur. Hic igitur Spiritus ſanctus miſſus ab
* vtriſque creditur; ſed minor a Patre & Filio non habe-
tur: ſicut Filius propter aſſumptam carnem minorem ſe
Patre & Spiritu ſancto eſſe teſtatur. Hæc eſt ſanctæ Trini-
tatis relata narratio: quæ non triplex, ſed Trinitas & dici
& credi debet. Nec recte dici poteſt, vt in vno Deo ſit Tri-
nitas, ſed vnus Deus Trinitas. In relatiuis vero perſonarum
nominibus Pater ad Filium, Filius ad Patrem, S. Spiritus
ad vtroſque refertur: quæ cum relatiue tres perſonæ dican-
tur, vna tamen natura per ſubſtantiam creditur. Nec ſicut
tres perſonas, ita tres ſubſtantias prædicamus, ſed vnā

Quod defi-
nitum eſt
aduerſus E-
lipandum
in Concil.
Fræcoford.

* Sempiternus
quoque
eſt & Fi-
lius, quo-
niam ſi
Pater,

* qui

* vtriſque
ſicut Fi-
lius cre-
ditur;

ANNO
CHRISTI
675.

substantiam, tres autem personas. Quod enim Pater est, non ad se, sed ad Filium est: & quod Filius est, non ad se, sed ad Patrem est: similiter & Spiritus sanctus, non ad se, sed ad Patrem & Filium relatiue refertur; in eo quod Spiritus Patris & Filii prædicatur. Item cum dicimus Deus, non ad aliquid dicitur, sicut Pater ad Filium, vel Filius ad Patrem, vel Spiritus sanctus ad Patrem & Filium, sed ad se specialiter dicitur Deus. Nam & si de singulis personis interrogemur, Deum necesse est fateamur. Deus ergo Pater, Deus Filius, Deus Spiritus sanctus singulariter dicitur: nec tamen tres dii, sed vnus est Deus. Item & Pater omnipotens, & Filius omnipotens, & Spiritus sanctus omnipotens singulariter dicitur; nec tamen tres omnipotentes, sed vnus omnipotens; sicut & vnum lumen, vnumque principium prædicatur. Singulariter ergo, vt vnaquæque persona plenus Deus & totæ tres personæ, vnus Deus confitetur & creditur: vna illis vel indiuisa, atque æqualis Deitas, maiestas, siue potestas nec minoratur in singulis, nec augetur in tribus: quia nec minus aliquid habet, cum vnaquæque persona Deus singulariter dicitur, nec amplius, cum totæ tres personæ vnus Deus * enuntiatur. Hæc ergo sancta Trinitas, quæ vnus & verus est Deus, nec recedit a numero, nec capitur numero. In relatione enim personarum numerus cernitur; in diuinitatis vero substantia quid numeratum sit non comprehenditur. Ergo hoc solum numerum insinuant, quod ad inuicem sunt; & in hoc numero carent, quod ad se sunt. Nam ita huic sanctæ Trinitati vnum naturale conuenit nomen, vt in tribus personis non possit esse plurale. Ob hoc ergo credimus illud in sacris literis dictum: *Magnus Dominus noster, & magna virtus eius, & sapietia eius non est numerus.* Nec quia tres has personas esse diximus vnum Deum, eundem esse Patrem, quem Filium, vel eum esse Filium, qui est Pater, aut eum, qui Spiritus sanctus est, vel Patrem, vel Filiū dicere poterimus. Non enim ipse est Pater, qui Filius; nec ipse * Filius qui Pater; nec Spiritus sanctus ipse, qui est vel Pater, vel Filius: cum tamen ipsum sit Pater quod Filius; ipsum Filius, quod Pater; ipsum Pater & Filius quod Spiritus sanctus: id est, natura vnus Deus. Cum enim di-

Locus videtur ex Aug. sup. psal. 68. serm. 1.

* enuntiantur.

* Filius qui Spiritus sanctus, nec Spiritus sanctus qui Pater;

Concil. Tom. 15.

Sff ij

cimus non ipsum esse Patrē, quod Filium; ipsum Filium, quod Patrem; ipsum Spiritum sanctum, quod Patrem & Filium, ad naturam, qua Deus est, vel substantiam pertinere monstratur, quia substantia vnum sunt: personas enim distinguimus, non deitatem separamus. Trinitatem igitur in personarum distinctione agnoscimus; unitatem propter naturam, vel substantiam profiteamur. Tria ergo ista vnum sunt; natura scilicet, non persona: nec tamen tres istae personae separabiles aestimandae sunt; cum nulla ante aliam, nulla post aliam, nulla sine alia, vel extitisse, vel quidpiam operasse aliquando credatur: inseparabiles enim inueniuntur, & in eo quod sunt, & in eo quod faciunt: quia inter generantem Patrem, & generatum Filium, vel procedentē Spiritum sanctum, nullum fuisse credimus temporis interuallum, quo aut Genitor Genitum aliquādo praeccederet, aut Genitus Genitori deesset, aut procedens Spiritus Patre vel Filio posterior apparet. Ob hoc ergo inseparabilis & inconfusa haec Trinitas a nobis & praedicatur & creditur. Tres igitur personae istae dicuntur, iuxta quod maiores definierunt, vt agnoscantur, non vt separentur. Nam si attendamus illud quod scriptura sancta dicit de sapientia: *Splendor est lucis aeternae*: sicut splendorem luci videmus inseparabiliter inhaerere, sic confitemur Filium a Patre separari non posse. Tres ergo illas vnus ac inseparabilis naturae personas sicut non confundimus, ita separabiles nullatenus praedicamus. Ita nobis hoc dignata est ipsa Trinitas euidenter ostendere, vt etiam * in his nominibus quibus voluit sigillatim personas agnosci, vnam sine altera non permittat intelligi: nec enim Pater absque Filio cognoscitur, nec sine Patre Filius inuenitur. Relatio quippe ipsa vocabuli personalis personas separari vetat: * quas etiam, dum non simul nominat, simul insinuat. Nemo * autem audire potest vnumquodque istorum nominum, in quo non intelligere cogatur & alterum. Cum igitur haec tria sint vnum, & vnum tria, est tamen vnicuique personae manens sua proprietas. Pater enim aternitatem habet sine natiuitate, Filius aternitatem cum natiuitate, Spiritus vero sanctus processionem sine natiuitate. De his tribus personis solam Filii personam pro liberatione humani

Ex Aug. lib.
de cognitione verae
vitae cap.
20. tit. 9.
Sap. 7.

De hac
phrasi su-
pra dixi-
mus.

* in om-
nibus
quibus

* quae et-
iam non
simul no-
minat,
simul in-
sinuat.
* enim

ANNO
CHRISTI
675.* non est
mirabile;* causa-
bimur
* accidere* æternū
persona

generis hominem verum sine peccato de sancta & immaculata Maria virgine credimus assumpsisse: de qua nouo ordine nouaque natiuitate est genitus: nouo ordine, quia inuisibilis diuinitate, visibilis monstratur in carne: noua autem natiuitate est genitus, quia intacta virginitas & virilem coitum nesciuit, & fecundata per Spiritum sanctum carnis materiam ministravit. Qui partus Virginis, nec ratione colligitur, nec exemplo monstratur: quod si ratione colligitur, * non potest esse mirabile; si exemplo, non erit singulare. Nec tamen Spiritus sanctus Pater esse credendus est Filii; pro eo quod Maria eodem sancto Spiritu obumbrante concepit: ne duos patres Filii videamur asserere, quod vtrique nefas est dici. In quo mirabili conceptu, ædificante sibi sapientia domum, *Verbum caro factum est, & habitauit in nobis.* Ioan. 1. Nec tamen Verbum ipsum ita in carne conuersum atque mutatum est, vt desisteret Deus esse, qui homo esse voluisset; sed ita *Verbum caro factum est,* vt Ibid. non tantum ibi sit Verbum Dei, & hominis caro, sed etiam rationalis hominis anima; atque hoc totum & Deus dicatur propter Deum, & homo propter hominem. In quo Dei Filio duas credimus esse naturas; vnā diuinitatis, alteram humanitatis: quas ita in se vna Christi persona vniuit, vt nec diuinitas ab humanitate, nec humanitas a diuinitate possit aliquando seiungi. Vnde perfectus Deus, perfectus & homo in vnitāte personæ vnus, est Christus. Nec tamen quia duas diximus in Filio esse naturas, duas * causabimus in eo esse personas; ne Trinitati (quod absit) * accedere videatur quaternitas. Deus enim Verbum non accepit personam hominis, sed naturam, & in * æternā personam diuinitatis temporalem accepit substantiam carnis. Ita cum vnus substantiæ credamus esse Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum; non tamen dicimus, vt huius Trinitatis vnitatem Maria virgo genuerit, sed tantummodo Filium, qui solus naturam nostram in vnitāte personæ suæ assumpsit. Incarnationem quoque huius Filii Dei tota Trinitas operasse credenda est, quia inseparabilia sunt opera Trinitatis. Solus tamen Filius formam serui accepit in singularitate personæ, non in vnitāte diuinæ naturæ, in id quod est proprium Filii, non quod commune Trinitati: quæ forma illi ad vnitatem personæ coapta-

Sff iij

ta est (id est) vt Filius Dei, & filius hominis vnus sit Christus. Item idem Christus in duabus naturis, tribus extat substantiis; Verbi, quod ad solius Dei essentiam referendum est; corporis & animæ, quod ad verum hominem pertinet. Habet igitur in se geminam substantiam diuinitatis suæ, & humanitatis nostræ. Hic tamen pro eo quod de Deo Patre sine initio prodiit, natus tantum, (nam neque factus, neque prædestinatus accipitur) per hoc tamen quod de Maria virgine natus est, & natus, & factus, & prædestinatus esse credendus est. Ambæ tamen in illo generationes mirabiles: quia & de Patre sine matre ante sæcula est genitus, & in fine sæculorum de Matre sine patre est generatus: qui tamen secundum quod Deus est creauit Mariam, secundum quod homo creatus est a Maria: ipse & Pater matris & Filius. Item & per hoc quod Deus, est æqualis Patri; per hoc quod homo, minor est Patre. Item & maior & minor seipso esse credendus est: in forma enim Dei etiam ipse Filius seipso maior est, propter humanitatem assumptam, * qua diuinitas maior est: in forma autem serui seipso minor est, id est, humanitate, quæ minor diuinitate accipitur. Nam sicut per assumptam carnem non tantum a Patre, sed a seipso minor accipitur; ita secundum diuinitatem * coæqualis est Patri: & ipse & Pater maior est homine, quem sola Filii persona assumpsit. Item in eo quod quæritur, vtrum posset Filius sic æqualis, & minor esse Spiritu sancto, sicut Patri nunc æqualis, nunc minor Patre creditur esse, respondemus: Secundum formam Dei æqualis est Patri & Spiritui sancto, secundum formam serui minor est & Patre & Spiritu sancto: quia nec Spiritus sanctus, nec Deus Pater, sed sola Filii persona suscepit carnem, per quam minor esse creditur illis personis duabus. Item hic Filius a Deo Patre & Spiritu sancto inseparabiliter discretus creditur esse persona; ab homine autem * assumpta natura. Item cum homine vnus extat * assumptio persona; cum Patre vero, & Spiritu sancto, natura diuinitatis siue substantia. Missus tamen Filius non solum a Patre, sed ab Spiritu sancto missus credendus est; in eo quod ipse per prophetam dicit: *Et nunc Dominus misit me, & Spiritus * sanctus.* A seipso quoque missus accipitur; pro eo quod inseparabilis non solum voluntas, sed operatio

ANNO
CHRISTI
675.

totius Trinitatis agnoscitur. Hic enim qui ante sæcula vnigenitus est vocatus, temporaliter primogenitus factus est: vnigenitus propter deitatis substantiam, primogenitus propter assumptæ carnis naturam, in qua * suscepti hominis forma, iuxta euangelicam veritatem, sine peccato * conceptus, sine peccato mortuus creditur, qui solus pro nobis peccatum est factus, id est, sacrificium pro peccatis nostris. Et tamen passionem ipsam, salua diuinitate sua, pro delictis nostris sustinuit, mortique adiudicatus & cruci veram carnis mortem excepit: tertio quoque die virtute propria sua suscitatus, e sepulcro surrexit. Hoc ergo exemplo capitis nostri confitemur * veram fieri resurrectionem carnis omnium mortuorum. Nec in aerea, vel qualibet alia carne (vt quidam delirant) surrecturos nos credimus, sed in ista qua viuimus, consistimus, & mouemur. Peraçto huius sanctæ resurrectionis exemplo, idem Dominus noster atque Saluator paternam ascendendo sedem repetiit, de qua nunquam per diuinitatem discessit. Illic ad dexteram Patris sedens, expectatur in finem sæculorum iudex omnium viuorum & mortuorum. Inde cum sanctis omnibus veniet ad faciendum iudicium, reddere vnicuique mercedis propriæ debitum; prout quisque gesserit in corpore positus, siue bonum, siue malum. Ecclesiam sane catholicam precio sui sanguinis comparatam cum eo credimus in perpetuum regnaturam. Intra cuius gremium constituti vnum baptisma credimus & confitemur, in remissionem omnium peccatorum. Sub qua fide & resurrectionem mortuorum veraciter & credimus, & futuri sæculi gaudia expectamus. Hoc tantum orandum nobis est & petendum, vt cum peraçto finitoque iudicio tradiderit Filius regnum Deo Patri, participes nos efficiat regni sui; vt per hanc fidem qua illi inhæsimus, cum illo sine fine regnemus. Hæc est confessionis nostræ fides exposita, per quam omnium hæreticorum dogma perimitur, fidelium corda mundantur; per quam etiam ad Deum gloriose acceditur, cuius * sacrosanctum saporem, sub tridvano dierum ieiunio, continua relationum collatione * ructantes, ad ea quæ subnexa sunt sequenti die discernenda transiuimus.

Hæresis fuit
Eurychis
Constanti-
nopolitani
episcopi.
Vide beati
Greg. mag.
in c. 19. Iob.

* sancto
sapore,
* roran-
tes,

I.

5. q. 4. Inlo-
co. Iuo par.
4. cap. 245.
Ansel. in
principio.

Iacob. 1.

Isa. 32.

Proverb. 22.

In loco benedictionis confidentes domini sacer-
dotes * nullis debent aut indiscretis vocibus per-
strepere, aut quibuscumque tumultibus * perturbari;
* nullis etiam vanis fabulis, vel risibus agi, & quod
est deterius, obstinatis * concertationibus tumultuo-
sas voces effundere. *Si quis enim* (vt Apostolus ait)
putat se religiosum esse, non refrenans linguam suam,
sed seducens cor suum, huius vana est religio. Cultum
enim suum iustitia perdit, quando silentia iudicii
obstrepentium turba confundit, dicente prophe-
ta: *Erit cultus iustitiæ silentium.* Debet ergo quid-
quid aut * contententium collationibus agitur, aut
accusantium parte proponitur, sic mitissima verbo-
rum relatione proferri, vt nec contentiosis voci-
bus * audientiam turbent, nec * iudicantium vigo-
rem de tumultu eneruent. Quicumque ergo in con-
uentu Concilii hæc quæ promissa sunt violanda
crediderit, & contra hæc interdicta, aut tumultu,
aut contumeliis, vel risibus Concilium perturbaue-
rit, iuxta diuinæ legis edictum, quo præcipitur:
Eiice derisorem, & exhibit cum eo iurgium, & cum om-
ni * confusionis dedecore abstractus a communi
coetu secedat, & trium dierum excommunicatio-
nis sententiam perferat.

II.

Quantum quis præcelsi culminis obtinet lo-
cum, tanto necesse est præcedat ceteros gratia me-
ritorum; vt in eo quod præsidet singulis, singulari-
ter ornetur eminentia sanctitatis, habens semper in
ore

ANNO
CHRISTI
679.

ore gladium veritatis, & in opere efficientiam lumi-
nis: *vt, iuxta Paulum, potens sit exhortari in doctrina Tit. 1.*

sana, & contradicentes reuincere. Nos proinde no-
stri ordinis gradum, vel suscepti regiminis modum
magnopere cogitare debemus: vt qui officium
prædicationis suscepimus, nullis curis a diuina le-
ctione priuemur. Nam quorundam mentes ponti-
ficum ita * corporis otio a lectionis gratia secludun-
tur, vt quid doctrinæ subditis exhibeat gregibus,
non inueniat præco mutus. Insistendum ergo sem-
per erit maioribus, vt quos sub regiminis sui cura
tuentur, fame verbi Dei perire non sinant. Sic me-
tropolitanis in confinitimos, ceterosque ecclesia-
sticis ordinibus deditos; sic confinitimis in com-
misso sibi religiosorum numero vigilandum est,
qualiter nescientia talium diuinæ legis traditioni-
bus imbuatur: ita vt indefinente sollicitudine præ-
latus quisque subditos quærens, aut profectum eo-
rum lætabundus agnoscat, aut nescientiam sine ar-
rogantia instruat. Placuit ergo de talibus, iuxta in-
stituta Toletani Concilii hoc specialiter definire, *Ostauic. 8.*
vt aut sponte sumant intentionem necessariam per-
discendi, aut a maioribus ad lectionis exercitia co-
gantur inuiti.

III.

De his qui contra Apostoli voluntatem circum-
feruntur omni vento doctrinæ, placuit huic sancto
Concilio, vt metropolitanæ sedis auctoritate coacti
vniuscuiusque provincie * pōtiffices, rectoresque ec-
clesiarum, vnum eundemque in psallendo teneant
modum; quem in metropolitana sedē cognoue-

Concil. Tom. 15.

T t t

*Ephes. 4.
Distinct. 12.
De his qui.*

*De hac etiā
re est in *
Conc. Tol.
IV. cap. 2.
dictum.*

* eius

rint institutum; nec aliqua diuersitate cuiusque ordinis, vel officii a metropolitana se patiantur sede disiungi. Sic enim iustum est, vt inde vnusquisque sumat regulas magisterii, vnde honoris consecrationem accepit: vt, iuxta maiorum decreta, sedes, quæ vnicuique sacerdotalis mater est dignitatis, sit & ecclesiasticæ magistra rationis. Abbatibus sane indultis officiis, quæ iuxta voluntatem sui episcopi regulariter illis implenda sunt, cetera officia publica, id est, * vesperam, matutinum, siue Missam aliter quam in principali ecclesia celebrare non liceat. Quisquis autem horum decretorum violator extiterit, sex mensibus communione priuatus, apud metropolitanum sub pœnitentiæ censura permaneat corrigendus: qualiter apud illum, & præteritæ transgressionis culpam lacrymis diluat, & necessariam officiorum doctrinam studiose addiscat. Sub ista ergo regula disciplinæ, non solum metropolitanus totius suæ prouinciæ pontifices vel sacerdotes adstringat; sed etiam ceteri episcopi subiectos sibi ecclesiarum rectores his obtemperare institutionibus cogant.

I V.

^s Sicut omnis qui diligit fratrem suum * ex Deo, <sup>* ex Deo
natus est;</sup> ita omnis qui odit proximum ex diabolo est: dilectione enim sola discernitur, quis ex quo genitus approbetur, dicente Ioanne: *In hoc manifesti sunt filii Dei, & filii diaboli: omnis qui non facit iustitiam, non est de Deo, & qui non diligit fratrem suum. Quoniam hæc est annūtiatio quam audistis ab initio, vt diligamus alterutrum.* Et post paululum: *Omnis qui odit fratrem suum homicida est: & scitis quoniam omnis homicida non*

1. Ioan. 3.

Ibid.

ANNO
CHRISTI
675.

habet vitam æternam in se manentem. Ecce homicida
esse probabiliter declaratur, qui a fraterna societate
diuiditur: nam etsi manus non moueat ad occiden-

* quia ni-
tetur ad
nocen-
dum,

dum, pro eo tamen * quia immitis est ad igno-
scendum, iam a Deo homicida tenetur. Viuit ille,
& iste iam interfectore esse conuincitur. Cum igi-
tur his præceptis beatus Apostolus consona prædi-
catione concordet dicens: *Non occidat sol super ira-*

Ephes. 4.

cundiam vestram, & nolite locum dare diabolo; rela-
tæ sunt nobis quorundam sacerdotum personæ in
tantam obstinationis efferbuisse discordiam, vt
non solum illos ab ira occasus solis non reuocet, sed
nec annosa quidem transactio temporum ad bo-
num caritatis reclinet: quippe in quorum cordi-
bus ita sol iustitiæ Christus occubuit, vt ad lumen
caritatis redire vix possint. Horum igitur, & si-
milium discordantium fratrum oblationes, ^hiuxta
antiqui Canonis definitionem, nullo modo reci-

* discor-
dantibus
* vt eos
ante re-
concilia-
tio mera
innectat,
quam vl-
lus

piendas esse censemus. De personis tamen * discor-
dantium id specialiter definitione præcipimus, * vt
antequam eos reconciliatio vera innectat, nullus
eorum accedere ad altare Domini audeat, vel gra-
tiam communionis sanctæ percipiat: sed, geminato
tempore, per pœnitentiam compensabunt quod
discordiæ seruierunt. Quod si vnus eorum, alio
contemnente, ad satisfactionem caritatis cucurre-
rit; ex eo tempore, vt pacificus intra ecclesiam re-
ceptetur, ex quo ad concordiam festinasse con-
uincitur; sententia tamen superiori seruata, vt tem-
pus, quod quisque in ira expendit, geminatum in
pœnitentiæ satisfactione persoluat.

Conc. Car-
thag. IV.
cap. 93.

Concil. Tom. 15.

Ttt ij

Nullis vita præsulum perturbari debet excessibus motionum: quia valde indignum est, ut qui throni Dei vocantur, leui motione turbentur: & qui debent esse arca iustitiæ, ipsi efficiantur seminarium litis atque rapinæ. ^{1. Tim. 3.} *Quando ergo huiusmodi, iuxta Apostolum, irreprehensibiles erunt, qui non solum irreprehensibilia faciunt, sed mortifera potius & execranda committunt? Relati enim nobis sunt quidam ex sacerdotibus, quod omni gravitate sacerdotalis ordinis prætermissa, audientiam iudicii furore præueniant, & excessu solius inhonestæ motionis audire, pro quibus eos oportuerat æquitatis iudicia sustinere. Dum enim de honoris sui culmine blandiuntur, patientiam habere refugiunt: & qui inconcusse debuerant veritatis conservare statum, subito religionis mutant propositum, & præcipiti furore iudicium antecedunt: sicque in quo decuerat eos iudicii sustinere conventum, præuersione agunt, vnde de præsumptionibus confundantur. Qui tamen aut damno pariter, & excommunicatione plectendi sunt, aut omissis compositionibus rerum, sola satisfactione poenitiæ curabuntur. Illi enim qui rei propriæ facultate suffulti sunt, aut qui rem suam iam antea in nomine ecclesiæ, cui præsunt, transtulisse noscuntur, aut per se, aut per subditos, seu per quemlibet aliena diripiunt, vel præsumptionis, seu cædis quidpiam agunt, tam in rebus fiscalibus, quam etiam in quorumlibet dominio constitutis, & præuasa, vel præsumpta de rebus propriis, iuxta leges*

* motio-
nis iudi-
cia audire
refugiāt,
al. adire,

* perua-
sione

* transfu-
disse

* si aut

* præ-
peruasa,

ANNO
CHRISTI

675.

*quod in-
honeste
*perpe-
trarunt,

excellentissimi principis, sarciant, & pro excessu religioni contrario, * quo inhonesti ante iudicium paruerunt, duarum hebdomadarum excommunicatione plectendi sunt. Illi autem qui huiusmodi excessibus seruiunt, & nihil proprietatis habere videntur, magna discretionis arte medendi sunt; quo nec ausus illicitos ecclesiarum facultatibus redimant, nec ipsi penitus extorres a poena persistant. Neque enim iustum est, vt pro prauis actibus sacerdotum ecclesiae quibus praeminent sustineant damnum: vt pro excessibus talium satisfactio ab

*cultores

ecclesiis exigatur: cum ecclesia * rectores suos non ad litem sed ad honestatem informet. De talibus ergo placuit definire, qui nullis habitis rebus propriis, aut in quocumque peruasores extiterint, aut quibuscumque personis caedes, vel quodcumque praesumptionis intulerint, nulla eos incuruatione status sui, seruituti hominum debere addici: sed iuxta quod praesumptuosus quisquis ille extiterit, ita & poenitentiae legibus subiacebit: id est, vt si in decem solidorum summam praesumptor esse conuincitur, viginti dierum poenitentiae satisfactione purgetur: ita vt siue maioris, siue minoris summae excessum peregerit, similiter geminata hoc semper satisfactione poenitentiae recompenset. Seruos tamen ecclesiarum, qui huiusmodi excessus operasse noscuntur, ad leges saeculares audiendos remittimus. Et haec quidem de generali excessu dicta sufficiant.

*persequentes,
decernimus,

Ceterum specialitatis ordinem * persequentes, si quis episcoporum magnati cuiusque uxorem, filiam, neptem, seu quolibet illi gradu altero perti-

nentem, quacumque fraude vel subtilitate adulterina pollutione fœdauerit, & honoris proprii gradum amittat, & sub exilii relegatione perpetuam excommunicationis sententiam perferat: qui tamen circa finem vitæ communionis remedio adiuvandus est. Hanc sane & illi sententiam merebuntur, qui aut volentes homicidium fecerint, aut primatibus palatii, generosisque personis, seu nobilioribus quibusque mulieribus, vel puellis aliquid, aut per cædem, aut per quamcumque irrogatam iniuriam, visi fuerint intulisse, unde eos iuxta legum sæcularium instituta, aut talionem recipere, aut traditionem de his fieri, vel proscriptionem oporteat.

VI.

Raban. pœ-
nitent. ca. 30.
23. q. 8. His
a quibus.
Iuo part. 5.
cap. 315.
Burch. lib. 1.
cap. 30.

His a quibus Domini sacramenta * tractanda sunt, iudicium sanguinis agitare non licet: & ideo magnopere talium * excessibus prohibendum est; ne indiscretæ præsumptionis motibus agitati, aut quod morte plectendum est sententia propria iudicare præsumant, aut truncationes quælibet membrorum quibuslibet personis aut per se inferant, aut inferendas præcipiant. Quod si quisquam horum immemor præceptorum, aut ecclesiæ suæ * familiis, aut in quibuslibet personis tale aliquid fecerit, & concessi ordinis honore priuatus, & loco suo, perpetuo damnationis teneatur religatus ergastulo: cui tamen communio exeunti ex hac vita non neganda est; propter Domini misericordiam, *qui non vult peccatoris mortem, sed ut conuertatur, & vivat.*

Ezech. 18.

* tractan-
tur,

* excessus
prohibe-
dus est;

* famulis,

VII.

ANNO
CHRISTI
675.

Cum iuxta antiquæ institutionis edictum plus ^{Leo I. epist. 84.} erga corrigendos agere debeat beneuolentia quam feueritas, plus cohortatio quam commotio, plus caritas quam potestas, relatum est nobis, quod quidam ex fratribus plus liuore odii, quam correctionis studio subditos insequentes, dum se simulant spiritualem eis adhibere correctionem, indiscretam subito afferunt mortem, cum inauditos a se proiiciunt, & * occultis eos iudiciis sub pœnitentia puniunt. Non ergo de cetero peruersis voluntatibus sit liberum simulare quod fingunt; sed quotiescumque quilibet ex subditis corrigendus est, aut publica debet a sacerdote disciplina curari: aut, si aliter rectoribus placet, duorum vel trium fratrum spiritualium testimonio peculiariter adhibito, & modus criminis agnoscatur, & modus pœnitentiæ irrogetur: ita tamen vt si exilio, vel retrusione dignum eum esse * qui deliquit, iudicium peculiare decreuerit, modus pœnitentiæ * quam coram tribus fratribus sacerdos transgressori indixerit, speciali debeat eius qui sententiam protulit manus propriæ subscriptione notari: sicque fiet vt nec transgressores sine testimonio excidia vitæ suæ incurrant, nec rectores accusatos se de quorumlibet interemptionibus erubescant.

VIII.

Quidquid inuisibilis gratiæ[†] collatione tribuitur, nummorum quæstu, vel quibuslibet præmiis venditari penitus non debet, dicente Domino: *Quod gratis accepistis, gratis date.* Et ideo quicum-

1. q. 1. Quid-
quid inuisi-
bilis. Iuo
par. 5. cap.
126. & par.
1. cap. 73.
Matth. 10.
† Gratianus
& gl. legunt

pro colla-
tione, con-
solatione.
Verum in
notis Gre-
gorianis
posterior
lectio pro-
batur.

que deinceps in ecclesiastico ordine constitutus, aut pro baptizandis^k consignandisque fidelibus, aut pro collatione chrismatis, vel promotionibus graduum precia quælibet, vel * præmia voluntarie oblata pro huiusmodi ambitione susceperit; equidem, si sciente loci episcopo tale quidquam a subditis perpetratur, idem episcopus duobus mensibus excommunicationi subiaceat; pro eo quia & sciens mala contextit, & correctionem necessariam non * adhibuit. Sin autem suorum quispiam, eodem ne-
sciente, quodcumque pro supradictis capitulis accipiendum esse sibi crediderit; si presbyter est, * trium mensium excommunicatione plectatur; si * quatuor diaconus, * quatuor; subdiaconus vero, vel clericus * trium his cupiditatibus seruiens, * & competenti verberare, & debita excommunicatione plectendus est.

ANNO
CHRISTI
675.

* præmia
nisi volū-
tarie

* acqui-
uit.

* pro cō-
petenti
pœna &
debita

I X.

Iuo part. 5.
cap. 127.

Multæ super hoc capitulo¹ patrum sententiæ manauerunt; scilicet ne inappreciablem sancti Spiritus gratiam donis vel muneribus quis existimet comparandam. Sed (quod non sine graui dolore dicendum est) quanto hæc res frequenti decretorum est præceptione prohibita, tanto nobis fraudibus cognoscitur iterata: dum hi qui tali precio mercari nituntur gratiam Spiritus sancti, aut ordinationis, * seu tempora præueniunt munere, aut post acceptum honorem * promissam suis conferrunt^m * apparitoribus turpis lucri mercedem. Et id-
eo vt horum & similium argumentorum deinceps amputetur occasio, hoc sancta Synodus definiuit: vt cum quisque pontificale culmen ante Domini altare

* suæ

* promif-
sis

* apparē-
tibus

ANNO CHRISTI 675.
* exactione astringatur,
* aliquando dedisset,
* aut publicato hoc scelere, manifeste denudatus coram ecclesia, & ad al. aut per illicitum usum implicatus, &c.
* praelationem
altare percepturus accesserit, sacramenti se taxatione astringat, quod pro conferenda sibi consecratione honoris, nulli personæ cuiuslibet præmii collationem, vel * iam dedisse, vel aliquando ad futurum dare procuret; sicque aut mundus ab hoc contagio, praelationis consecrationem accipiat, * aut implicitus huic sceleri, manifeste denotatus coram ecclesia, ad honorem quem mercari voluit non accedat. Illos autem quos deinceps post * relationem per præmium ordinatos fuisse patuerit, sub definitis pœnitentiæ legibus, vt vere simoniacos ab ecclesia separandos esse censemus: id est, vt duorum annorum spatio exilio relegati, & digna satisfactionis vel excommunicationis sententia coerciti, honoris gradum, quem præmiis emerant, lacrymis conquirere & reparare intendant. Vnde si digna eos satisfactio pœnitentiæ commendauerit, peracto pœnitentiæ indictæ tempore, non tantum communioni, sed & loco, & totius ordinis officiis, a quibus separati fuerunt, restaurandi sunt.

X.

Quamquam omnes qui sacris mancipantur ordinibus, canonicis regulis teneantur adstricti, expeditibile tamen est, vt promissionis suæ vota sub cautione spondeant, quos ad promotionis gradus ecclesiastica * prouehit disciplina: solet enim plus timeri quod singulariter pollicetur, quam quod generali * innexione concluditur. Et ideo placuit huic sancto Concilio, vt vnusquisque qui ad ecclesiasticos gradus est * accessurus, non ante honoris consecrationem accipiat, quam * n placiti sui innodatione

Dist. 23. c.
Quamquā
omnes.
Ansel. lib. 7.
cap. 88.

Concil. Tom. 15.

Vuu

Epist. 84.

promittat, vt fidem catholicam sincera cordis deuotione custodiens, iuste & pie viuere debeat, & vt in nullis operibus suis, canonicis regulis contradicat; atque vt debitum per omnia honorem, atque obsequii reuerentiam præeminenti sibi vnusquisque dependat, iuxta illud beati papæ Leonis edictum: Qui scit se quibusdam esse præpositum, non moleste ferat aliquem sibi esse prælatum, sed obedientiam quam exigit, etiam ipse dependat. Poena tamen iuxta ecclesiasticæ consuetudinis morem, & placitis talium * inferenda, & ab his qui transgressores fuerint perfoluenda est. * inferenda,

X I.

Cap. 14.

Cum nihil in diuino Canone debeat esse confusum, nihil dubium, nihil etiam indiscretum, in collatione nostri cœtus * relatus est Canon Toletani Concilii primi, in quo præceptum est, vt si quis acceptam a sacerdote eucharistiam non sumpserit, velut sacrilegus propellatur: nec adiecta est ibi discretio voluntatum; cum & infidelis hæc & talia infideliter agat; & fidelis * fidenter accipiat, quod naturalis illum necessitas deglutire non sinat. Solet enim humanæ naturæ infirmitas in ipso mortis exitu prægrauata, tanto siccitatis pondere deprimi, vt nullis ciborum illationibus refici; sed vix tantumdem illati delectetur poculi gratia sustentari. Quod etiam in multorum exitu vidimus, qui optatum suis votis sacræ communionis expetentes viaticum, collatam sibi a sacerdote eucharistiam reiecerunt; non quod infidelitate hoc agerent, sed quod præter dominici cali- * relictus * fideliter

ANNO
CHRISTI
673.

cis haustum, traditam sibi non possent eucharistiam deglutire. Non ergo huiusmodi a corpore ecclesiæ separandi sunt, qui talia non infidelitate, sed necessitate fecerunt; præsertim hi de quibus nihil fidei sinistra sentitur. Placuit ergo definire, quod nec fideli officiat, nec infideli inultum existat. Quicumque ergo fidelis inuitabili qualibet infirmitate coactus, eucharistiam perceptam reiecerit, in nullo ecclesiasticæ damnationi subiaceat. Similiter nec illos cuiusquam punitiois censura redarguet, qui talia ° tempore infantia faciunt, aut in qualibet mentis alienatione positi, quid fecerint ignorare videntur. Iam vero quicumque aut de fidelium aut infidelium numero corpus Domini absque inuitabili (vt dictum est) infirmitate proiecerit, si fidelis est, perpetua communione priuetur; si infidelis, & verberibus subdatur, & perpetuo exilio relegetur. Quod si horum quilibet huiusmodi excessus digna pœnitentiæ satisfactione defleuerit, post quinquennium licitum erit, illum communioni pristina reformari.

XII.

* differē-
dus
* præcin-
cto mor-
tis vrgea-
tur peri-
culo,

Qui pœnitentiam in mortis agit periculo, non diutine a reconciliationis gratia * referendus est: sed si * præceptum mortis vrget periculum, pœnitentia per manus impositionem accepta, statim ei ^p reconciliationis adhibenda est: ne prius ab humanis rebus æger abscedat, quam donum reconciliationis percipiat; sicque superstitibus quodammodo doloris videatur esse perpetui, si præcisum ab ecclesiæ membris eum, qui utique recon-

Concil. Tom. 15.

Vuu ij

26. quest. 6.
His qui.
Leo epist.
91.

Concil.
Carth. IV.
cap. 79. &
26. q. 6. per
totam.

ciliari non meruit, raptim a præfenti vita mors ma-
turata subduxerit: iuxta papæ Leonis edictum: His
qui in tempore necessitatis, & in periculi vrgentis
instantia, præsidium pœnitentiæ, * & mox recon-
ciliationis implorant, nec satisfactio interdicenda
est, nec reconciliatio deneganda: quia misericor-
diæ Dei, nec mensuras possumus ponere, nec tem-
pora definire.^q De his autem qui accepta pœniten-
tia, antequam reconcilientur, ab hac vita recesser-
int; quamquam diuersitas præceptorum de hoc
capitulo habeatur, illorum tamen^r nos sententias
placuit sequi, qui multiplices numero de huiusmo-
di humanius decreuerunt; vt^s & memoria talium
in ecclesiis commendetur, & oblatio pro eorum
dedicata spiritibus accipiat.

XIII.

Concil. Eli-
beritanū c.
29. & Pius
papa. i. d. 33.
cōmuniter.

Bene quidem^r maiorum regulis definitum est,
vt dæmoniis aliisque similibus passionibus irretitis
ministeria sacra tractare non liceat: cui præcepto
consensu rationis adhibito, id communiter defi-
niuimus, vt nulli de his, qui aut in terram arrepti
a dæmonibus illiduntur, aut quolibet modo ve-
xationis incurfibus efferuntur, vel sacris audeant
ministrare altaribus, vel^{*} indiscussos se diuinis in-
gerant sacramentis: exceptis illis qui variis cor-
porum incommoditatibus dediti, * sine huiusmodiⁱⁿ
passionibus in terram approbantur elisi. Qui ta-
men & ipsi tamdiu erunt officii sui ordine & loco
suspensi, quousque vnus anni spatio per discretio-
nem episcopi inueniantur ab incurfu dæmonum a-
lieni.

XIV.

ANNO
CHRISTI
675.* Væ
* momē-
tis singu-
lis* inuali-
tudo* præca-
uentes,

* Et illud diuini oraculi * monentis singuli præca-
uentes, quo scribitur: *Væ soli, quia cum ceciderit non*
habet subleuantem: summopere curandum nobis est,
& cauendum, ne horis illis, atque temporibus, qui-
bus Domino psallitur, vel sacrificatur, vnicuique
diuinis singulariter officiis insistenti perniciosam pas-
sio, vel corporis quælibet * valetudo occurrat, quæ
aut corpus subito subruere faciat, aut mentem alie-
natione, vel terrore confundat. Pro huiusmodi er-
go casibus * præcauendis, necessarium duximus in-
stituere, vt vbi temporis, vel loci, siue cleri copia
suffragatur, habeat semper quisquis ille canens
Deo, atque sacrificans, post se vicini solaminis ad-
iutorem: vt si aliquo casu ille qui officia imple-
turus accedit turbatus fuerit, vel ad terram elisus,
a tergo semper habeat * qui eius vicem exequatur
intrepidus.

7. quæst. 1.
Illud diuini
oraculi.
luc. p. 2.
c. 126.
Burr. lib. 3.
c. 73. & de
conf. d. 1.
Vellud.
Eccles. 4.

In decreto Gratiani aliis characteribus additur:

Sed si hoc sacrificanti frequenter acciderit, tunc
omnino ab oblatione prohibeatur.

Hanc addi-
tionem no-
ta Grego-
riana non
probat.

XV.

Peractis omnibus quæ ad correctionem nostri
ordinis in hoc Concilio promulgata sunt, placuit
definire, vt paternis institutionibus obsequentes,
omni anno ad peragendam celebritatem Concilii
in metropolitana sede, tempore quo principis, vel
metropolitani electio definierit, deuotis semper
animorum studiis * confluamus: nec quibuslibet
requisitis occasionibus absentemur; sed * in præfato
die, quo indictum fuerit, adunatis in metropoli-

De hac re
diximus
Concil.
Tol. IV.
c. 3.

* confe-
ramur:* præpa-
rato

Vuu iij

tana sede omnibus * pontificibus, Concilium Deo
præsule celebretur. Quisquis autem episcoporum,
excepta ineuitabili causa, vel necessitate, de pera-
gendo se Concilio absentauerit, vnius anni excom-
municatione plectendus est. Quod si deinceps abs-
que celebratione Concilii anni vnius meta transie-
rit, omnes in commune pontifices Carthaginensis
prouinciæ superioris censuræ sententia obnoxios
retinebit: id est, si nulla sibi impediende principis
* potestate, solius propriæ voluntatis * libido, se ad
celebrandum Concilium non collegerint.

ANNO
CHRISTE
675.* prouin-
ciæ poti-
ficibus* potesta-
te, vel in-
firmitate,
aut ine-
uitabili
causa,
* libitu,

XVI.

His igitur constitutionibus nostris, quæ necessa-
rio decernenda credimus, finalem manus nostræ
subscriptionem adiecimus; immortalis Deo nostro
& Domino gloriam & honorem reddentes, qui
nos de conuentu alternæ visionis latos effecit; qui
os nostrum in confessione laudis suæ aperuit; qui
etiam decreta huius nostri Concilii honesto fine
compleuit. Post hæc religioso domino, & amabili
principi nostro * Vvambano regi gratiarum actio-
nes persoluimus; cuius ordinatione collecti, cuius
etiam studio aggregati sumus; qui ecclesiasticæ di-
sciplinæ his nostris sæculis nouus reparator occur-
rens, omissos Conciliorum ordines non solum
restaurare intendit, sed etiam annuis recursibus ce-
lebrandos instituit; vt ad alternam morum corre-
ctionem annuo tempore alacriter concurrentes,
iuxta prophetæ vaticiniū, quod in nobis defractum
est alligetur, & quod abiectum est reducat. Det
ergo eidem principi Dominus pro huius sacræ so-

* Vvam-
bani

Ezech. 34.

ANNO
CHRISTI
675.

licitudinis voto, & cursum præsentis vitæ in pace transigere, & post diutina tempora ad se in pace remissis iniquitatibus peruenire, qualiter & hic felicia tempora ducat, & felix cum omnibus, quibus principatur, ad Christum sine confusione perueniat: vt quia per eum corona nostri ordinis in melius restauratur, coronam futuri regni capiat; ex hoc in regione viuorum regnans, cum Christo in sæcula sæculorum. Amen.

SVBSCRIPTIONES.

Episcopi.

Ego Quiricus vrbis regie metropolitanus episcopus hæc gesta synodalia a nobis definita subscripsi.

Athanasius Setabitanæ ecclesiæ episcopus hæc gesta synodica a nobis definita subscripsi.

Ego Argemundus Oretanæ ecclesiæ episcopus similiter subscripsi.

* Biger-
rensis

Ego Ioannes * Bigastrensis ecclesiæ episcopus similiter subscripsi.

Ego Godiscalcus Oxomensis ecclesiæ episcopus similiter subscripsi.

Ego Leander ecclesiæ Illicitanæ, qui & Elotanæ, episcopus similiter subscripsi.

Ego Felix ecclesiæ Dianiensis episcopus hæc gesta synodica a nobis definita subscripsi.

Suinterius ecclesiæ Valentinæ episcopus hæc gesta synodica a nobis definita subscripsi.

Palmatus ecclesiæ Vrcitanæ episcopus similiter subscripsi.

Ricilla ecclesiæ Accitanæ episcopus similiter subscripsi.

* Viaticen-
sis
* Bastia-
næ

Rogatus ecclesiæ * Beatientis episcopus subscripsi.

Etherius ecclesiæ * Bastitanæ episcopus subscripsi.

Concordius ecclesiæ Palentinæ episcopus subscripsi.

Acisclus ecclesiæ Complutensis episcopus subscripsi.

* Segobri-
censis

Memorius ecclesiæ * Segobriensis episcopus subscripsi.

Egica ecclesiæ Seguntiensis episcopus subscripsi.

Gaudentius ecclesiæ Valerientis episcopus subscripsi.

Vicarii episcoporum.

Libertus diaconus, agens vicem domini mei Sinduiti, ecclesiæ Segobriensis episcopi, hæc gesta consentiens subscripsi.

Egila Diaconus, agens vicem domini mei Mumuli, ecclesiæ Arcauicensis episcopi, hæc gesta consentiens subscripsi.

Abbates.

ANNO
CHRISTI
675.

Iulianus ecclesiæ monasterii sancti Michaelis abbas hæc gesta synodica a nobis definita subscripsi.

Valderedus ecclesiæ monasterii sanctæ Leocadiæ abbas hæc gesta synodica a nobis edita consentiens subscripsi.

Gratindus ecclesiæ monasterii sanctorum Cosmæ & Damiani abbas hæc gesta synodica a nobis edita consentiens subscripsi.

Abfadio ecclesiæ monasterii sanctæ Crucis abbas hæc gesta synodica a nobis definita consentiens subscripsi.

Florentinus ecclesiæ monasterii sanctæ Eulaliæ abbas hæc gesta synodica a nobis definita consentiens subscripsi.

Auila ecclesiæ monasterii sancti Iuliani Agalienfis abbas hæc gesta synodica a nobis definita consentiens subscripsi.

Gudila ecclesiæ sanctæ Mariæ regiæ sedis archidiaconus hæc gesta synodica a nobis definita subscripsi.

NOTÆ GARSIE LOAISÆ.

Tempus &
acta Con-
cili.

* *In nomine Domini.*] Toletanum Concilium vndecimū, habitum anno 4. Vyambani regis, septimo Idus Nouemb. est prouinciale, coactum sub * Agathone pōtifice maximo, in quo facta esse legitimam sedium episcopaliū diuisionem omnes Hispani historici tradunt, Rodericus, chron. generale, Tudensis, Vafæus, & alii. *Hæc Garsias.*

* Adeo-
dato. Bar-
ronius.

Adde. Baron. ann. 675. num. 4. & 5. fretus auctoritate Tudensis asserit, diuisionem sedium episcopaliū in Hispania factam esse, non in hoc Concilio, cui 18. tantum episcopi interfuerunt, sed in alio quodam Toletano generali Concilio, cui omnes episcopi Hispaniæ sub rege Vyamba interfuerunt. In re grauissima iudicium meum suspendo.

^b *Cum tandem nos.*] Iouerus in collectione Conciliorum amplius habet: *Cum tandem diuina clementia operis manuum suarum perditioni condolens, praua in directa reducens, suum sanctum Sabaoth nouis propaginibus ac plantis nouellis fecundare volens, negligentia subrogans diligentiam, pro ignorantia disciplinam immittens, pro socordia solertiam, pro schismate unitatem inducens, pro Zizania vere pacis vinculum largiens, pro caducis celestium desideria infundens, pro turpibus honesta sectari stimulans, a terrenis & infimis ad sublimia erigens nos, in hac lacrymarum valle potius morientes, quam viuentes; in hoc vasto periculorum mari vagantes sine remige, sine clauo, huc illucque tempestatum fluctibus per abrupta collisos, in continua malorum acie, ubi nos circumstant mille discrimina, ubi versutissimus insidiatur hostis, mille nocendi artibus instructus, ex alto cali domicilio respiciens, &c.*

Confessio
fidei.

^c *Confitemur.*] Fidei confessio in Conciliis præponitur, statimque initio fieri solenne fuit, veluti totius Christianæ structuræ basis & & fundamentum, a quo omnis ædificatio crescit in templum Dei.

Rom. 1.

^d *Et predestinatus esse credendus est.*] In eo sensu quo dicitur a D. Paulo: *Qui predestinatus est Filius Dei, in virtute secundum Spiritum san-*

ANNO
CHRISTI
675.*sanctificationis, ex resurrectione mortuorum Iesu Christi Domini nostri.*

^e *In loco benedictionis.*] De forma seruanda in Conciliis celebrandis, statuunt Concilium Toletanum IV. cap. 3. & Agathense cap. 40. Calchedonense etiam, vt habetur dist. 18. cap. peruenit ad nostras. Ordinemque celebrandi Concilia principio huius collectionis posui.

Cap. 1.
Forma Concilii celebrandi.

^f *Quantum quis.*] De scientia, quam debet habere episcopus, vide Innocentium in cap. Cum in cunctis, in princip. de electione, & Ioannem Andream, & Host. & Abbat. Verum cardinalis Turrecremata Hispanus, & Præpositus, & Alexander, parcius loquuntur de scientia, & peritia episcopi, in cap. Omnes psallentes, 38. distinct. Episcopi munus esse primum, ac præcipuum, prædicare sanctum Iesu Christi euangelium, habere in ore gladium veritatis, & diuinæ scripturæ intelligentia eminere, multis exemplis pariter ac doctrinis ostendit Dominus noster Iesus Christus, supremum ecclesiæ caput, summusque sacerdos, cuius sacrata membra episcopi sunt, qui typum supremi in veteri lege episcopi Aaronis referunt. Nam sicut ille os fuit Moyse, ita episcopus per verbi ministerium os est Christi. Atque hoc est quod apostolis promisit: *Ego dabo vobis os, & sapientiam, cui non poterunt resistere aduersarii vestri.* Et ipse primum docuit facere, & postea docere. Immo duodecimum nondum annum compleuerat, & in medio doctorum in templo disputare inuentus, sollicitæ mœstæque matri respondit: *Nonne in his, quæ Patris mei sunt, oportet me esse?* Et alibi: *Oportet me operari opera eius qui misit me.* Et illud: *Ego cibum habeo manducare, quem vos nescitis. Meus cibus est, vt faciam voluntatem eius qui misit me Patris.* Quænam esset Patris voluntas docuit, cum Samaritanam prædicatione ad fidem traxit; cum parabolis & cælestibus doctrinis populum instruxit. *Circuibat enim Iesus omnes ciuitates & castella, docens in synagogis eorum, & prædicans euangelium regni, & curans omnem languorem, & omnem infirmitatem. Et cum in synagogam Nazareth, ubi erat nutritus, intrasset, traditus est illi liber Isaie propheta: & vt reuoluit, incidit in locum, ubi scriptum erat: Spiritus Domini super me, propter quod unxit me, euangelizare pauperibus misit me, sanare contritos corde, prædicare captiuis remissionem, & cæcis visum. Misit etiam discipulos binos prædicare, & dixit illis: Necessis quidem multa, operarii autem pauci. Et: Dicite: Pax huic domui: & appropinquauit in vos regnum Dei. Et post mortem corporis, gloria immortalitatis coopertus, dixit apostolis: Ite prædicate euangelium omni creature. Et rursus: Posui vos, vt eatis, & fructum afferatis. Et alibi: Eritis mihi testes in Ierusalem, & vniuersa Iudea, & Samaria, vsque ad vltimum terræ. Idem etiam apostolorum comprobatur doctrina; qui aliis ita de seipsis dixerunt: Non est æquum ministrare mensis, & relinquere verbum Dei. Et Paulus, *Va mihi, inquit, si non euangelizauero.* De quo dictum est: *Vas electionis est mihi, vt portet nomen meum.* Vnde ipse*

Cap. 2.
Quæ & qualis scientia requiratur in episcopo?

Luc. 21.

Luc. 2.

Ioan. 9.

Ioan. 4.

Luc. 13.

Luc. 10.

Matth. 16.

Ioan. 15.

Act. 8.

Act. 6.

1. Cor. 1.

Act. 9.

Concil. Tom. 15.

XXX

- de se dicebat: *Misit me Dominus non baptizare, sed euangelizare.*
1. Cor. 1. Et episcopo Timotheo regulam episcopalis muneris ita præscribit: *Oportet, inquit, episcopum sine crimine esse, sicut Dei dispensatorem, non superbum, non iracundum, non vinolentum, nec turpis lucri cupidum; sed hospitalem, benignum, sobrium, iustum, sanctum, continentem, amplectentem eum qui secundum doctrinam est fidelem sermonem; ut potens sit exhortari in doctrina sana, & eos qui contradicunt arguere.* Et alio loco: *Oportet episcopum irreprehensibilem esse, vnius uxoris virum, sobrium, prudentem, ornatum, pudicum, hospitalem, doctorem.* Et paulo post: *Attende lectioni, & exhortationi, & doctrinæ.* Hæc igitur norma est, veraque imago episcopalis curæ, quam Paulus designat, & certis coloribus depingit: quam etiam omnes sancti patres sunt secuti.
1. Tim. 3. Zosimi pontificis maximi fragmentum apponam: *Qui ecclesiasticis, inquit, disciplinis per ordinem non est imbutus, & temporum approbatione diuinis stipendiis non est eruditus, nequaquam ad summum ecclesie sacerdotium aspirare præsumat: & non solum in eo ambitio inefficax habeatur, verum etiam ordinatores eius careant eo ordine quem contra præcepta patrum crediderunt præsumendum.* Inde est quod sacrarum literarum necessario oportet episcopum habere peritiam. Et in sua ordinatione, cum formatur, interrogatus, an vtrumque sciat testamentum, publice fatetur se scire. Idque in veteri testamento præfiguratum erat. Nam inter cetera ornamenta pontifex rationale iudicii ferebat in pectore, in quo incisum erat:
- Exod. 28. *Doctrina & veritas:* quia in pectore pontificis manifesta & cognita omnibus debet esse sapientia veritatis. Hinc etiam vestes, quibus arca a Leuitis in via portabatur, iugiter annulis erant insertæ: ut cum illa esset portanda, nulla fieret mora intromittendis vestibus. Quia episcopi, per quos verbum Dei in ecclesia publice in orbem circumfertur, sacrarum literarum lectioni perpetuo debent sedulam nauare operam; ne tunc quærant discere, cum ex officio alios teneantur docere. Dauid rex, cui munus regendi populos datum est, prius ex gratia Spiritus sancti donum scientiæ percepit, quam administrationem regni assequeretur. Salomon quoque cum primum regnum inchoasset, non diuitias, non longum vitæ tempus, sed diuinam sapientiam a Deo postulat, & impetrat, sine qua nihil esse præstans ad regimen aptum regni intelligebat. Et prius Dominus posuit verba in ore prophetæ, quam constitueret cum
- Jerem. 1. super gentes & regna; dicens ad Ieremiam: *Ecce dedi verba mea in ore tuo; ecce constitui te super gentes & regna.* Hinc etiam Malachias:
- Malach. 2. *Labia sacerdotis custodiunt scientiam, & legem exquirunt de ore eius: quia angelus Domini exercituum est.* Quia sancti & optimi viri est, prius discere, postea vero prædicationis officio fungi. Salomon ante tacendi tempus expressit, loquendi postea: quia veritas taciturnitate & silentio meditationeque animi discitur & comparatur, iam vero concepta partaque verbo populis datur & annuntiatur, ut Domini sermo ait: *Qui audit, dicat veni.* Id enim in

ANNO
CHRISTI
675.

apostolis formandis obseruauit, erudiens eos doctrinæ cælestis intelligentia, parabolarum apertione, miraculorum operatione, vitæ consuetudine & familiaritate; vt ita edocti prædicationis officio fungi possent: postea misit in vniuersum orbem, vnde post corporis sui admirabilem resurrectionem, illis diuinæ scripturæ abditum reconditumque sensum aperuit; postea vero dixit: *Euntes in mundum vniuersum prædicate euangelium omni creature.* Petrus vero apostolorum princeps, Christi que vicarius, cui ouilis dominici cura demandata est, cum rectoribus & præpositis ecclesiæ scriberet, ait: *Parati esse debetis reddere rationem omni poscenti vos satisfactionem de ea fide, & spe, quæ in vobis est.* Quibus testimoniis aperte monstratur non satis esse presbytero bona morum puritas, & vitæ honestas, vt muneri episcopali præficiatur, nisi scientia doctrinæ cælestis polleat. Expendamus post Sosimum Origenis verba hom. 6. ad cap. 8. Leuitici: *Si quis vult pontifex non tam vocabulo esse, quam merito, imitetur Moysen, imitetur Aaron: quid enim dicitur de eis? quia non discedunt de tabernaculo Domini.* Erat ergo Moyses indefinenter in tabernaculo Domini. Quod autem opus eius erat? vt aut a Deo aliquid disceret, aut ipse populum doceret. Hæc duo sunt pontificis opera, vt aut a Deo discat, legendo scripturas diuinas & sæpius meditando, aut populum doceat, sed illa doceat, quæ ipse a Deo didicerit; non ex proprio corde, vel ex humano sensu, sed quæ Spiritus sanctus docet. Hæc Orig. Concil. etiam Toletan. XVI. in decreto 12. iudicii & electione Felicis episcopi in Toletanam sedem, & Faustini in Hispalensem, & alterius Felicis in Bracarensem, sic episcopale officium designatur: *Quatenus uterque easdem quas suscipiunt ecclesias pia prædicatione instruant, moribus sanctis exornent, ac beate vitæ exemplis edificent.* At dicet quis Concilio Tridentino statutum esse, posse episcopos per alios, si legitime impediti fuerint, verbum Dei annuntiare: id autem quis negabit? quis inficiabitur? verum ignorantia, & inscientia, & imperitia impedimentum, nullus sanus, neque in sacris literis versatus, vt per alios populum erudiat dicet esse legitimum atque sufficiens. Quod nec Paulus admittit, cum ait: *Vt potens sit exhortari in doctrina, & eos qui contradicunt arguere.* Potens sit (inquit) in doctrina, id est, in sacrorum librorum intelligentia, in diuinorum mysteriorum peritia, in quæstionum sacrarum enodatione, in Conciliorum, & decretorum ecclesiæ doctrina & sapientia, in hæreticorum calliditatibus & versutiis arguendis ac subuertendis. Et 2. ad Timoth. cum in episcopali cura instruens, sic ait: *Tu vero permane in his, quæ didicisti, & credita sunt tibi: sciens a quo didiceris, & quia ab infantia sacras literas nosti, quæ te possunt instruere ad salutem per fidem, quæ est in Christo Iesu.* Omnis enim scriptura diuinitus inspirata utilis est ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in iustitia, vt perfectus sit homo Dei, ad omne opus bonum instructus. Neque prætermittendum est Timotheū ab infantia sacras literas didicisse, vt in curâ episcopalem incuberet. Sacra Tridēt. Synod. sess. 6. c. 1. in episcopis requirit, Concil. Tom. 15.

XXX ij

vt eorum prior vita, ac omnis ætas, a puerilibus exordiis vsque ad perfectiores annos, per disciplinæ stipendia laudabiliter acta testimonium præbeat. Hæc de episcoporum munere & doctrina diximus, fusius forte quam oportuit.

Cap. 4. ^g *Sicut omnis.*] Totum hoc caput a Surio, Iouerio, atque aliis collectoribus, Bonifacio tribuitur: quam bene, lector viderit: in manuscriptis codicibus nulli adscribitur.

Cap. 4. ^h *Juxta antiqui Canonis.*] IV. Concil. Carthag. c. 9. Oblationes (inquit) dissidentium fratrum, neque in sacrario, neque in gazophylacio recipiantur.

Cap. 8. ⁱ *Voluntarie oblata.*] Sic in Concilio Trident. sess. 21. cap. 1. de reformatione: *Nihil pro collatione quorumcumque ordinum, etiam clericalis tonsuræ, nec pro literis dimissoriis, aut testimonialibus, nec pro sigillo, nec alia quacumque de causa, etiam sponte oblatum episcopi, & alii ordinum collatores, aut eorum ministri, quouis pretextu accipiant.* Habes id ipsum Concil. Tolet. VIII. cap. 3. Concilio tamen Bracar. II. permittitur, vt si quid ab iis qui infantes ad baptismum offerunt sponte oblatum sit accipi possit: sic enim habetur: *Placuit, vt vnusquisque episcopus per ecclesias suas hoc præcipiat, vt hi qui infantes suos ad baptismum offerunt, si quid voluntarie pro suo offerunt voto, suscipiatur ab eis.* In excusis & Gratiano legitur: *Non nisi voluntarie oblata.* Concilio Emeritenfi cap. 9. *Quod si quis aliquid offerat per bonam voluntatem, accipiat gratæ.*

Cap. 8. ^k *Consignandis.*] Consignatio est confirmatio: munus solius episcopi. Act. 8. *Miserunt adeos Petrum & Ioannem, &c.* Apostoli initiatis baptismis manus imponebant, non presbyteri: episcopi vero apostolis successerunt, non presbyteri, vt ait August. ad psalm. 44. S. Clemens lib. 3. const. apost. c. 16. *Postea episcopus (ait) unget baptizatos chrismate.* Idem Clemens epist. 4. Et Urbanus papa I. epist. ad omnes Christianos, Can. Omnes fideles, de consecr. dist. 5. Melchiades papa epistola ad episcopos Hispaniæ quærit, vtrum maius esset sacramentum manus impositionis episcoporum, aut baptismus. Idem Damasus papa epist. 4. ad chorepiscopos. Leo magnus epist. 88. ad episcopos Germaniæ, & Galliæ. Eusebius martyr epist. 3. ad episcopos Tusciæ. Innocent. I. epist. ad Decentium, cap. 3. *De consignandis vero infantibus manifestum est (inquit) non ab alio quam episcopo fieri licere.* Tolet. I. c. 20. Idem in Concil. Hispal. cap. 7. S. Thomas 3. p. quæst. 72. art. II.

Cap. 9. ^l *Patrum sententia.*] Neminem precio ordinandum decreuit Gelasius papa epist. ad episcopos per Lucaniam, & Brutios, & Siciliam, cap. 26. & Concil. Calched. C. 2. habeturque 1. q. 1. Si quis episcopus. Idem Hormisdas papa epistola ad episcopos per Hispan. cap. 2. Symmachus epistola ad Cæsarium, c. 2. & 5.

Cap. 9. ^m *Apparitoribus.*] Erant apparitores magistratuum ministri, qui & viatores dicebantur: homines qui reos in ius sistebant; vnde & statorum nomen illis inditum. Hic accipi videntur pro iis qui ordinibus initiandos episcopo sistebant, & ex ea re lucrum captabant.

ANNO
CHRISTI
675.

ⁿ *Placiti sui innodatione.*] Placitum, professio, conuenito, & pactum. Sic in legibus Vvifegoth. lib. & tit. 4. leg. 10. & lib. 12. de Iudæorum placito. Et apud Cassianum collatione 9. cap. 1. Et apud iuriconsultos, ibi sæpe, tum præsertim lib. 40. dig. tit. 14. de pactis.

Cap. 10.
Placitum
quid.

^o *Tempore infantie faciunt.*] Infantibus post baptismum eucharistiæ sacramentum dari solitum testatur Ambros. lib. de his qui mysteriis initiantur, cap. 7. & 8. & lib. 3. de sacramentis cap. 1. Et Concil. Laodicens. cap. 28. ita habetur: *Oportet baptizatos post baptismum sacratissimum chrisma percipere, & celestis regni participes fieri.* Idem Tertul. lib. 4. aduersus Marcionem, & Hieronymus aduersus Luciferianos: August. epist. 23. & lib. 5. hypognost. In paruulis etiam eadem seruabatur institutio; vt constat ex ordine Romano, & Alcuino lib. de diuin. offic. cap. de sabbato sancto: verum hæc consuetudo in ecclesia Latina antiquata est, quamuis in Græca sint qui dicant adhuc permanere.

Cap. 11.
Infantibus
baptizatis
olim eucha-
ristia dari
solita.

^p *Reconciliatio adhibenda est, ne prius ab humanis rebus æger abscedat, quam donum reconciliationis percipiat.*] Tria sunt hoc loco conside-

Cap. 12.

randia; pœnitentia, manus impositio, & reconciliatio. Accipere pœnitentiam nihil aliud erat quam pœnitentium subdi legibus per animi contritionem, & oris confessionem. Manus impositio, erat absolutio sacerdotis, post peractam peccatorum confessionem: reconciliatio vero, erat eucharistiæ sumptio; ad quam perceptionem in mortis extremo periculo maxime festinandum est. Id constat ex Concil. Carthag. IV. cap. 76. quod de infirmis in phrenesim versis, sic decernit: *Accipiat pœnitentiam, & si continuo creditur moriturus reconcilietur per manus impositionem, & infundatur ori eius eucharistia.* Idipsum explicatur Concil. Arausic. I. Can. 3. *Qui recedunt de corpore, pœnitentia accepta, placuit sine reconciliatoria manus impositione eis communicari:* quod morientis sufficit reconciliationi, secundum definitiones patrum, qui huiusmodi communionem congruenter viaticum nominarunt. In fine vitæ, pabulo corporis & sanguinis Christi Domini nostri digne refici, æternæ vitæ argumentum est, donumque cæleste profecturis ad regnum æternum concessum: vnde viaticum a Latinis, a Græcis vero ἐφόδιον nominatum. Nicæna Synodus Can. 13. Habetur 26. q. 6. cap. De his vero. Merito in hoc vno sacramento positum est viaticum: est enim cibus itinerarius animæ & corporis, sicuti manna fuit corporis in deserto iter agentibus. Eius vsu & sumptione virtutes officiaque pietatis Christianæ augentur, appetitionesque humanæ & terrestres debilitantur & dissipantur; præsertim cum & vinculis corporis, tamquam e carcere animus eductus, viam pertimescendam alterius sæculi calcet. Quo tempore præcipue iste cibus studiose & pie adhibendus est: idque viri sancti maximo studio curarunt. Chrysost. lib. 6. de sacramentis, commemorat se audiuisse a sancto viro, qui diuino beneficio ipse viderat, quod qui ex hac vita migraturi sunt, si pure & sancte huius sacramenti participes fuerint, ab angelis eorum animas satellitum more stipantibus, propter huiusmodi sacramentum sumptum, hinc recta in cælum

Accipere
pœnitentiã
quid.
Manus im-
positio
quid.
Reconcilia-
tio quid.

abducuntur: quam sententiam libentissime posui propter consolationem fidelium, in hac lacrymarum valle degentium. Paulinus etiam in vita Ambrosii narrat Honoratum sacerdotem Vercellensis ecclesiæ retro fuisse diuina voce vocatum sic: Surge, & festina, quia modo es recessurus; qui veniens obtulit Ambrosio dominicum corpus, quo accepto, emisit spiritum. Niceph. etiam lib. 13. cap. 37. de morte Chrysostomi tradit fuisse a Petro & Ioanne apostolis cælesti esca refectum. Vide quid dicat Gregorius hom. 40. & lib. 4. dialog. cap. 15. de S. Romula, & Euseb. lib. 6. hist. eccles. cap. 36. de Serapione. Et hoc est apud Cyprianum lapsis pacem dari, hoc est, ad communionem sanguinis & corporis Domini admitti.

Cap. 12.

¹ *De his autem qui.*] Vide de hac re Magistrum sententiarum lib. 4. dist. 20. de his qui in fine pœnitent.

² *Nos sententias placuit sequi.*] Sic in Concil. Epaon. & ex eo apud Gratian. 26. q. 6. cap. Si aliquis. *Si quis fuerit mortuus, qui iam sit confessus, & testimonium habet bonum, & non poterat venire ad sacerdotem, sed præoccupauit eum mors in domo, vel in via, faciant parentes eius pro eo oblationem ad altare, & dent redemptionem pro captiuis. Idem per totam questionem huius causæ.*

Quorū nomina in Missa recitari solita.

³ *Memoria talium in ecclesiis commendetur.*] Veteris ecclesiæ mos fuit, pro quibus offerebatur nomina in Missæ sacrificio recitari, tam viuorum, quam defunctorum. Id constat ex Concilio Emeritensi, cap. 19. Proinde salubri deliberatione censemus, vt pro singulis quibusque ecclesiis, in quibus presbyter iussus fuerit, per sui episcopi ordinationem, præesse, pro singulis diebus dominicis sacrificium Deo procuret offerre; & eorum nomina, a quibus eas ecclesias constat esse constructas, vel qui aliquid his sanctis ecclesiis videntur, aut visi sunt contulisse; si viuentes in corpore sunt, ante altare recitentur tempore Missæ; quod si ab hac discesserunt, aut discesserint luce, nomina eorum cum defunctis fidelibus recitentur suo in ordine. Erant enim tabulæ duæ, quarum vni viuorum, alteri defunctorum nomina inscribebantur, vt patet ex Innocentio in epist. 1. ad Decentium, & ex Dionys. Areopag. cap. 3. ecclesiast. hierarch. Concil. Eliberit. cap. 29. de energumenis dicitur: *Vt nomen eorum non recitetur ad altare.* Defunctorum in Missa memoria ab apostolis est instituta, vt tradit Isidorus l. 1. de officiis, cap. 18. *Sacrificium*

Defunctorum commemoratio in Missa ab apostolis est instituta.

(inquit) *pro defunctorum fidelium requie offerre, vel orare pro eis, quia per totum hunc orbem custoditur, credimus quod ab ipsis apostolis traditum sit. Hoc enim ubique catholica tenet ecclesia: quæ nisi crederet fidelibus defunctis dimitti peccata, non pro eorum spiritibus, vel eleemosynam faceret, vel sacrificium Deo offerret.* Hæc Isidorus. Cyprianus pro mortuis semper offerebat sacrificium, vt in epistola ad clerum dicit de Celerrino confessore. Et Gregor. lib. 7. regist. epistola quæ incipit: Vtilis semper. Vltimo apponam fragmentum August. lib. 9. confess. cap. 13. Sic enim ait de morte Monicæ matris suæ: *Namque illa, imminente die resolutionis suæ, non cogitauit corpus suum sumptuose contegi, aut condiri aromatibus, aut monumentum electum concupiuit, aut curauit sepulcrum patrum: non illa mandauit nobis, sed tantum memoriam sui*

ANNO
CHRISTI
675.

ad altare tuum fieri desiderauit, cui nullius dici pratermissione seruierat. Vnde sciret dispensari victimā sanctam, qua deletum est chirographum, quoderat contrarium nobis; qua triumphatus est hostis, computans delicta nostra. Et infra: Inspira, Domine Deus meus, inspira seruis tuis fratribus meis, filiis tuis, dominis meis, quibus voce, & corde, & literis seruiuo; ut quotquot hac legerint, meminerint ad altare tuum Monica famula tua, cum Patricio quondam eius coniuge, per quorum carnem introduxisti me in hanc vitam, quemadmodum nescio. Meminerint cum affectu primum parentum meorum, in hac luce transitoria, & fratrum meorum sub te patre, in matre catholica, & ciuium meorum in aeterna Ierusalem, cui suspirat peregrinatio populi tui, ab exitu vsque ad reditum: ut quod a me illa poposcit extremum, vberius ei prestetur in multorum orationibus, tam per confessiones, quam per orationes meas. Hæc Augustinus de matre sua.

¹ *Maiorum regulis.*] Concilium Eliberit. cap. 29. & I. Arausic. Can. Cap. 13. 16. & Pius papa I. dist. 33. cap. Communiter.

² *Arrepti a demonibus.*] Hi Græco nomine dicuntur energumeni Cap. 13.
Arrepti qui. *ἄρρητοι δαίμονων*, id est, ab operationibus dæmonum, quas in ipsis præcipue videmus. Concil. Ancyran. Can. 16. *Energumenus est, qui tempestate iactatur, seu spiritu immundo diuexatur: ἐνέπνευμα* enim pro vi, seu efficacia, & vexatione dæmonum accipitur, apud Tertulianum lib. de præscript. aduersus hæreticos. Sanctus Ambrosius serm. 25. dicit, a diabolo energumenum non nisi ieiuniis posse purgari. Arreptorum nomen etiam apud Cassianum est collat. 7. cap. 12. dicti ita videntur *ἄρρητοι δαίμονων*, id est, ab operationibus dæmonum, quas in eos exercent.

³ *Qui eius vicem.*] Idem est in Concil. VII. Tolet. Can. 2. Quod Cap. 14.
nullus solus Missam dicat, decretum est a Sotere papa, habeturque de consecr. dist. 1. cap. Hoc quoque, & Concilio Mogunt. cap. 43.

⁴ *Metropolitani electio.*] Sic cauetur Concil. Calched. cap. 29. ut Cap. 15.
celebretur Synodus bis in anno, eo in loco quem episcopus metropolitanus designauerit. Supra de hac re diximus.

⁵ *Subscriptiones.*] In his omnibus subscriptionibus solus Athanasius Setabitanæ ecclesiæ episcopus subscribit, qui aliis interfuit Conciliis: is enim, in VIII. æra 691. & IX. & X. subscribit: vnde hic, ut antiquior omnibus, post metropolitam Quiricum secundo loco confirmat. Ceteri omnes episcopis aliis suffecti huic Synodo interfuerunt; ut Argemundus ecclesiæ Oretanæ, qui successit Mauricio, in X. Acisclus Complutensis, Dauilæ, in X. Concordius Palentinæ, Ascario, in VIII. Etherius Bastitanæ, Seruodei, in VIII. Egica Seguntiensis, Vviderico, in X. Felix Dianiensis, Marcello, in VIII. Gaudentius Valerientis, Stephano, in X. Godiscalcus Oxomenis, Egilano, in X. Ioannes Bigastrensis, Giberio, in X. Leander Illicitanæ, Vvinibal, in X. Memorius Segobriensis, Euficio, in X. Mulmulus Arcauicensis per procuratorem, Balduigio, in X. Palmatius Vrcitanæ, Marcello, in X. Quiricus vrbs regie, Eugenio, in X. Ricilla Accitanæ, Magnario, in X. Suinterius Valentianæ, qui Felici

Cur Athanasius Setabitanus secundo subscripserit.

in VIII. Sinduitus per procuratorem, Segobienſis, Anſerico. Subſcribit etiam Rogatus Beatiensſis. Huius epiſcopatus mentio in aliis ſubſcriptionibus non habetur. Omnes fere epiſcopi ſunt ex metropoli Toletana: nam in X. Concilio Toletano omnes ſubſcribunt, præterquam Palentinæ, Baſtitanæ, Valentinæ, Segobrienſis, qui etiam ad Carthaginenſem prouinciam pertinent.

CONCILIVMBRACARENSE III.

HABITVM ANNO QVARTO VVAMBANI REGIS,
tempore Adeodati papæ, anno Domini DCLXXV.
Eſt prouinciale.

TITVLI CAPITVLORVM.

I. De fide.

II. Vt repulſis omnibus opinionibus ſuperſtitionum, panis tantum & vinum aqua permixtum in ſacrificio offerantur.

III. Ne vaſa Domini ſacrata, humanis vſibus ſeruiant.

IV. Ne ſacerdos ſine orario Miſſam audeat celebrare.

V. Ne ſacerdotes, ſue quicumque ex clero, ſine teſtimonio cum quibuslibet feminis habitent.

VI. De damnata præſumptione

quorundam epiſcoporum, qui in feſtiuitatibus martyrum ad eccleſiam procedentes, appenſis collo reliquiis, ab albatis diaconibus in ſellulis veſtantur.

VII. De * honeſta honoratorum diſciplina.

VIII. Ne repromiſſione munerum honoris gratia venundetur.

IX. Ne * rectores eccleſie plus propria quam eccleſiaſtica iura laborare intendant.

* honeſta
te honora-
torum &
diſciplina.

* actores

CAPITVLA.

I.

DECENTER ſatis per diuinum Spiritum in Bracarenſi vrbe collecti de his quæ intra Dei eccleſiam peruerſa actione geruntur tractaturi conuenimus; vt adiuuante nos illo, qui dicit: *Vbicumque fuerint duo vel tres in nomine meo collecti, ibi ero in medio eorum*, pari animo, parique deuotionis ſtudio exurgentes male habitos extirpemus errores. Etenim dum nos in vnum ſynodalis actio aggregaſſet, debitis in ſedibus collocati,

pri-

Matth. 18.